

Martinaskolans Likabehandlingsplan för grundskolan F-9

Reviderad 2019-10-31
Gäller längst till 2020-09-30

Innehåll

Innehåll	2
Till alla elever och vårdnadshavare på Martinaskolan.....	3
Vision	3
Vårt pedagogiska förhållningssätt.....	3
Till dig som vårdnadshavare	4
Gemensamma förväntningar	4
Förklaring av lagarnas innehåll och centrala begrepp	5
Det förebyggande och upptäckande arbetet.....	7
Trygghet och studiero	7
Organisatoriska arbetsätt som främjar likabehandling	7
Utvärdering av likabehandlingsplanen	9
Det utredande och åtgärdande arbetet.....	9
Rutiner vid kännedom om upplevd kränkande behandling	10
Upprepad kränkande behandling	11
Ordningsregler	11
Förankring av planen	11
Vad gör jag om det ändå blir fel?	12
Bilagor.....	13

Till alla elever och vårdnadshavare på Martinaskolan

Martinaskolan är en Waldorfskola belägen i Kortedala.

Waldorfpedagogiken vill utveckla hela människan- tanke, känsla och vilja. Denna helhetssyn genomsyrar vårt arbete på skolan och vårt likabehandlingsarbete.

Skolan upprättar varje år en likabehandlingsplan och en plan mot kränkande behandling. Vi kommer i denna plan att använda samlingsnamnet Likabehandlingsplan men den innefattar planen mot kränkande behandling. Vår likabehandlingsplan finns tillgänglig på infomentor.

Vision

Martinaskolans vision är

En skol- och fritidsverksamhet där alla elever känner sig trygga och välkomna. Alla som vistas i skolan visar respekt för andra och blir respekterade för dem de är.

Alla våra elever ska utifrån sina individuella förutsättningar ges utrymme och möjligheter att utveckla alla sina förmågor till att bli en fri, socialt medveten och moralisk människa.

För oss innebär fri att vara kreativ i handling, tankemässigt rörlig och i känslan klar. Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och så kunna delta i samhällslivet, genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet. Vår verksamhet främjar förståelsen för andra människor genom empati, omsorg om den enskildes välbefinnande och glädje.

Vårt pedagogiska förhållningssätt

Waldorfrörelsens grundare Rudolf Steiner menar att en lärare måste kunna leva sig in i det som försiggår i klassrummet för att bli genuint lyssnad på. Det är också grundläggande i Waldorfpedagogiken att utgå från de sociala frågor som är aktuella i klassen. I likabehandlingsarbetet utgår vi därför ifrån uppkomna situationer och diskussioner och från vårt ämnesinnehåll. Innehållet i waldorfskolans kursplan, *En väg till frihet*, ger rika möjligheter för läraren att förstärka berättarstoffets bilder så att elevernas etiska/moraliska känsla väcks. En fabel, en historisk händelse eller person, blir ofta underlag för samtal i klassrummet. Vi arbetar också i vårt kollegiala lärande både med diskussioner av mer filosofisk natur och frågor som baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet. Vi strävar också efter ett holistiskt synsätt på människan.

Till dig som vårdnadshavare

På Martinaskolan anser vi att föräldrar är vår viktigaste samarbetspartner runt våra barn. Vi vill ha ett aktivt samarbete mellan hemmet och skolan. Du som förälder bör kontakta skolan om du befår att ditt eller något annat barn far illa. Om ditt barn berättar om något som hänt i skolan som barnet har upplevt som kränkande bör du kontakta klassläraren, skolsköterskan eller annan personal på skolan omgående. Några signaler om att allt inte står rätt till kan vara

- nedstämdhet
- ovilja att berätta om skolan eller gå till skolan
- magvärk, huvudvärk
- saknar kamrater
- aggressivitet
- trasiga, bortkomna saker

Vid fundering eller oro, tveka inte att ta kontakt med personal på skolan.

Gemensamma förväntningar

Av oss som personal kan ni förvänta er att vi

- möter alla barn med hänsyn och respekt
- skapar trygghet och trivsel för barnen både inne och ute
- ger barnet stöd efter sitt behov
- uppmuntrar artighet, vänlighet och ett gott uppförande
- som vuxna är goda förebilder
- strävar efter att alla barn ska känna ”jag kan, jag vill, jag räcker till”
- är uppmärksam på mobbingtendenser
- samarbetar med föräldrar för att stötta eleven

Av dig som elev förväntar vi oss att du

- visar respekt, lyssnar och visar hänsyn mot barn och vuxna
- använder ett vårdat språk
- inte utsätter barn eller vuxna för obehag eller kränkande behandling
- passar tiden
- sköter egna arbetsuppgifter och läxor
- följer skolans regler och är rädd om skolans saker
- berättar för någon vuxen om du eller någon annan utsätts för kränkande behandling

Av dig som förälder förväntar vi oss att du

- samarbetar med personalen för att stötta ditt barn
- hjälper ditt barn att passa tiden
- ser till att ditt barn kommer utvilat till skolan
- ser till att ditt barn äter frukost för att orka med förmiddagen
- tar del av ditt barns skolvardag, läxor och information från skolan
- är uppmärksam på mobbingtendenser och att vi får veta om något barn utsätts för mobbing

Förklaring av lagarnas innehåll och centrala begrepp

Kränkande behandling

Kränkningar kan utföras av en eller flera personer och riktas mot dig som individ eller till en grupp. De kan vara synliga och tydliga, t.ex. sparkar eller fula ord. De kan också vara svåra att se, t. ex blickar eller utfrysning. Det kan ha hänt en gång, flera gånger eller ofta och regelbundet. Det viktiga är din egen upplevelse. Om du känt dig kränkt ska detta tas på allvar. Varje incident av kränkande behandling ska resultera i en reaktion från de vuxna i skolan.

Diskriminering

Diskriminering innebär att ett barn eller en elev missgynnas, direkt eller indirekt, av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna:

Kön: kvinna eller man. Även transsexuella personer omfattas av diskrimineringsgrunden.

Könsöverskridande identitet eller uttryck: någon identifierar sig som kvinna eller man eller ger uttryck för att tillhöra ett annat kön genom sin klädsel eller annat uttrycksmedel.

Etnisk tillhörighet: tillhörighet till en grupp av personer som har samma nationella eller etniska ursprung, ras eller hudfärg.

Religion/annan trosuppfattning: livsstilsingripande tro på en högre icke-världslig makt eller en gud, exempelvis islam eller kristendom (religion), buddism, ateism (annan trosuppfattning).

Annat trosuppfattning innebär något annat än religion men är begränsat till en åskådning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning. Det gäller inte etiska, filosofiska eller politiska värderingar/ åskådningar.

Åskådningar som buddism, ateism och agnosticism är jämförbara med religion och omfattas av begreppet annan trosuppfattning.

Sexuell läggning: homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Funktionshinder: varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Ålder: uppnådd levnadslängd

Eftersom diskriminering handlar om missgynnande förutsätter det någon form av makt hos den som utför diskrimineringen. I verksamheterna är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering. Barn och elever kan inte diskriminera varandra i juridisk bemärkelse.

Vi försöker ständigt motverka all form av diskriminering. Varje elev skall få möjlighet att förverkliga sin individuella potential oberoende av sociala /socioekonomiska förhållanden eller funktionsvariationer.

Trakasserier och sexuella trakasserier

Trakasserier är ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Sexuella trakasserier behöver inte ha samband med diskrimineringsgrunderna. Ingen får utsättas för sexuella trakasserier i skolan. Det får aldrig förekomma att den som utsätts för sexuella trakasserier ges skuld för detta. Alla kan utsättas för sexuella trakasserier. Det är personens egen upplevelse som räknas.

Exempel på sexuella trakasserier:

- Att titta på eller vissla till en person, på ett sätt som hen tycker är obehagligt.
- Att sprida rykten om en person, som handlar om sex eller kropp.
- Att skicka meddelanden, bilder eller filmer som har med sex att göra, och som personen inte vill ha.

Vad gör vi? En av skolans uppgifter är att arbeta förebyggande och då även för att förhindra kränkande behandling och trakasserier. Vi arbetar dagligen med förhållningssätt i olika delar av verksamheten och utifrån olika perspektiv. Vi har nolltolerans mot sexualiserat språkbruk och tillämpar samma utredande och åtgärdande arbete för sexuella trakasserier som för annat kränkande beteende.

På Martinaskolan tar vi kraftigt avstånd från alla former av trakasserier, kränkande behandling och diskriminering. Alla former av kränkande behandling ska därför

- Förebyggas
- Upptäckas
- Utredas
- Åtgärdas

Det förebyggande och upptäckande arbetet

Trygghet och studiero

I vår vision säger vi att vi vill vara en skola där alla elever känner sig trygga och välkomna. Då kan skolan också vara en plats för studiero. För att skapa detta utses ett elevskyddsombud som tillsammans med personal på skolan årligen går en skydds rond. Elever och personal upprättar också årligen ordningsregler tillsammans.

Skolan kan vidta disciplinära åtgärder enligt skollagens regler om trygghet och studiero. Enligt Steiner är det mer verksamt att genom anknytning, kreativitet och humor få eleverna att göra det man som lärare önskar men skolan har också skyldighet att ingripa på lektioner och raster i situationer där elever stör ordning och trygghet för andra elever. Skolans personal har också befogenhet att ingripa fysiskt.

I de fall där beslut fattas mot elevens vilja ska barnrättsperspektivet vara reellt och FN's barnkonvention ett minimikrav att utgå ifrån i en barnkonsekvensanalys. Vid all form av maktutövning ska skolans personal förhålla sig till de principer som anges i grundlag: legalitetsprincipen, likabehandlingsprincipen, proportionalitetsprincipen och offentlighetsprincipen.

Organisatoriska arbetssätt som främjar likabehandling

På Martinaskolan ska likabehandlingsarbetet vara känt för all personal, vårdnadshavare och elever på skolan men det är ytterst rektor som är ansvarig för arbetet mot alla former av kränkningar. Därigenom ansvarar rektor för att se till att arbetet årligen kvalitetssäkras i verksamheten. För att arbeta förebyggande och hälsofrämjande gör vi följande.

Personal

Vi blir medvetna om våra handlingar genom att samarbeta med och råda varandra. Därför har vi organiserade, regelbundna aktiviteter för skolans personal där vi diskuterar och stöttar varandra. I arbetslagen och på kollegiet arbetar vi med likabehandling och andra gemensamma pedagogiska frågor. Vi genomför också regelbundna klasskonferenser där alla undervisande lärare deltar och diskuterar kring möjligheter och lösningar vid svårigheter. Genom den här typen av diskussioner håller vi likabehandlingsarbetet levande och lär av varandras erfarenheter och goda exempel.

På för- och efterarbetsdagar arbetar också all pedagogisk personal med att utvärdera och utarbeta likabehandlingsplanen.

Vi samverkar också med andra skolor. Exempel på berikande samarbeten är Waldorfskolofederationen, rektorsmöten med Waldorfrektorer i väst och samarbeten med andra Waldorfskolor i Västsverige.

Varje medarbetare arbetar med att uppmärksamma och fördjupat kartlägga elevernas sociala och fysiska arbetsmiljö. Information kan fås på lektioner, vid rastvakt, på utvecklingssamtal eller andra sätt. Varje gång en medarbetare uppmärksammar en brist eller ett behov ska hen meddela övriga medarbetare och/eller skyddsombud, rektor och elevhälsoteam.

Vårdnadshavare

Skolan önskar ett öppet och aktivt samarbete med elever och vårdnadshavare. För att främja det bjuder vi in till föräldramöte i början av höstterminen där klasslärarna berättar om vårt arbete mot kränkande behandling så att alla vårdnadshavare får en tydlig bild av hur vi förhåller oss. Läraren visar då skolans likabehandlingsplan. Vi försöker ta till vara vårdnadshavarnas synpunkter vid utvecklingssamtal, på månadsfester etc.

På elevernas utvecklingssamtal pratar vi också om välbefinnande och uppförande.

Raster

På rasterna uppmuntrar vi till lek och samvaro mellan elever i olika åldrar. Vuxna finns med inne och ute varje rast. De hjälper eleverna att sätta igång lekar som många vill vara med på. Äldre elever ordnar också rastaktiviteter för de yngre barnen.

Rytmsk del

Varje skoldag inleds med en rytmisk del. Den består av sociala övningar och lekar som ofta är värdegrundsbaserade.

Period

Waldorfskolans kursplan ger gott om tillfällen till värdegrundsdiskussioner på ett åldersanpassat sätt i och med att vi arbetar tematiskt i perioder. Under perioden lever klassen med ämnesinnehållet och reflektioner om värderingar, värdegrund, etik, tidigare erfarenheter och händelser, vetenskap och beprövad erfarenhet, moraliska handlingar med mera.

Lunch

För att skapa trivsamt stämning presenteras maten och vi läser en bordsvers tillsammans innan vi börjar äta. Klasserna äter i sina ordinarie klassrum.

Månadsfester

Våra månadsfester är en viktig del i undervisningen. Eleverna får då möjlighet att visa för varandra vad de arbetat med i klassen. På festerna träffas och samarbetar också eleverna över klassgränserna.

Faddersystem

Vi har ett faddersystem där en klass med äldre elever gör aktiviteter med en klass med yngre elever.

Demokratiarbete

Klassråd hålls i klasserna 1–9. Där diskuteras frågor om skolan, lektioner och raster. Från varje årskurs väljs en representant till elevrådet. På elevrådet är också en pedagog med för att stötta. På det här sättet kan vi öka elevernas delaktighet och ge dem reell makt. Klassråd och elevråd bearbetar årets ordningsregler som sedan beslutas av rektor. Varje klass skapar också egna klassregler.

Elever kan också vara med och upprätta och utvärdera likabehandlingsplanen genom diskussion, utvecklingssamtal, intervjuer och enkäter. Detta arbete organiseras av rektor och övrig personal.

Utvärdering av likabehandlingsplanen

Till grund för utvärdering och omarbetning ligger årliga enkäter genomförda av elever. Klasslärarna ansvarar för att enkäterna blir besvarade och inlämnade inom avsatt tid. Resultatet analyseras och ev handlingsplan tas fram.

Detta läsårets plan ska utvärderas i maj 2020. EHT-samordnare ansvarar för genomförandet.

Det utredande och åtgärdande arbetet

Ansvariga

Vid misstanke om trakasserier eller kränkande behandling måste åtgärder snabbt vidtas. All personal som får kännedom om att en elev utsätts för kränkningar är skyldig att agera utifrån vad situationen kräver för att hindra kränkningarna. All personal på skolan har också skyldighet att följa rutiner och arbetsgång. Rektorn ansvarar för att detta sker och att kränkningar utreds.

Rutiner vid kännedom om upplevd kränkande behandling

Elever och vårdnadshavare

Vid kännedom om upplevd kränkande behandling vänder sig elever och vårdnadshavare till en vuxen på skolan som man känner förtroende för, i första hand klassläraren. På Infomentor finns alla kontaktpersoner redovisade med namn och telefonnummer.

Personal

All personal på Martinaskolan är skyldig att utreda och sedan anmäla uppgifter om upplevd kränkande behandling till rektor skyndsamt.

- När det uppstår en konflikt mellan barn på skolan får eleverna med pedagogers stöd samtala om och försöka lösa situationen. Samtalet genomförs med fördel av klasslärare och dokumenteras.
- Samtal med alla inblandade elevers föräldrar genomförs skyndsamt, senast vid skoldagens slut. Skolan är skyldig att utreda och åtgärda även om vårdnadshavare inte samtycker. Det är skolan som gör bedömningar och vidtar de åtgärder som krävs.
- Vid diskriminering, alltså då huvudman eller personal missgynnat något barn, leder rektorn utredningen.

För utredning och anmälan av kränkning eller diskriminering används blanketten *Anmälan om diskriminering och kränkande behandling* som finns på Infomentor. Informationen i denna skickas som ett meddelande i Infomentor till rektor.

Rektor rapporterar till huvudmannen som klargör om utredningen skett enligt arbetsgången och om åtgärderna är tillräckliga. Huvudmannen återkopplar skyndsamt.

Se *Arbetsgång vid kränkande behandling Martinaskolan*, **bilaga 1**

Se också *Samlat dokument för att anmäla, utreda och åtgärda diskriminering och kränkande behandling vid Martinaskolan*, **bilaga 2**. Dokumenten finns också på infomentor.

Alla upplevda kränkningar ska anmälas. Anmälan ska alltså lämnas varje gång man får kännedom om att en elev upplevs vara utsatt för kränkande behandling, det räcker alltså inte att göra en anmälan per elev. Anmälan ska göras utifrån elevens upplevelse av kränkande behandling. Det är utredningen som ska avgöra om det är fråga om kränkande behandling, trakasserier, diskriminering eller inte.

Som stöd i arbetet finns Skolverkets allmänna råd.

Upprepad kränkande behandling

Om kränkande behandling upprepas trots vidtagna åtgärder måste ny anmälan och utredning göras. Rektor kan då kalla elev, vårdnadshavare och klasslärare till möte och ett åtgärdsprogram kan upprättas.

Om diskrimineringen, trakasserierna eller kränkningen ändå inte upphör

Om diskrimineringen, trakasserierna eller kränkningen inte upphört efter samtal och åtgärder eller om kränkningen är av allvarlig art tillämpas mer drastiska åtgärder såsom disciplinära åtgärder inom ramen för 5 kap Skollagen, kontakt med polis, sociala myndigheter eller arbetsmiljöverket, beroende på ärendets natur.

Ordningsregler

De ordningsregler som elevråd och rektor beslutar om ska följas. Om ordningsreglerna inte efterlevs kontaktas vårdnadshavare genom sms, telefon, eller e-post så snart det är möjligt.

Förankring av planen

Elever

I likhet med utvärdering och uppdatering av likabehandlingsplanen förankras den också genom klassråd och elevråd samt utarbetandet av ordningsregler. Samt genom undervisning, samtal och genom att arbetet genomsyrar skolans arbete.

Vårdnadshavare

Planen förankras genom föräldramöten. Planen finns tillgänglig på infomentor.

Skolans personal

Framförallt förankras planen genom det dagliga arbetet. Planen förankras på studiedagar och på för- och efterarbetsdagar. Dessutom genomsyrar den kollegiemöten och arbetslagsmöten.

Vad gör jag om det ändå blir fel?

När elev eller vårdnadshavare upplever sig utsatt för kränkningar, eller att skolan inte följer Likabehandlingsplanen, kontaktar man någon skolpersonal om det. Om man då inte får gehör från skolan rekommenderar vi att anmäla skolan till skolinspektionen- Barn och elevombudet som då representerar eleven. Elevernas arbetsmiljö regleras även i arbetsmiljölagen och arbetsmiljöförordningen. Där jämföras elever i stor utsträckning med arbetstagare.

Bilagor

Bilaga 1

Arbetsgång för att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling vid Martinaskolan.

Att göra	Tidpunkt	Hur	Ansvarig
<p>1. Personal som får kännedom om en elev anser sig blivit utsatt för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier utreder och anmäler händelsen till rektor via blankett <i>Utredning och anmälan av diskriminering/kränkande behandling.</i></p> <p>Vårdnadshavare till den som har utsatt och den utsatte informeras.</p>	Skyndsamt, senast vid skoldagens slut	Blanketten ”Utredning och anmälan av diskriminering och kränkande behandling”	All personal
<p>2. Rektor anmäler händelsen till huvudmannen.</p>	Skyndsamt	Blanketten skall skrivas under av rektor/förskolechef och e-postas till huvudmannen.	Rektor/förskolechef
<p>3. Rektor inleder utredning kring vad som har skett och vidtar åtgärder.</p>	Skyndsamt	Blanketten ”åtgärd vid diskriminering och kränkande behandling”	Rektor/förskolechef
<p>4. Rektor/förskolechef rapporterar till huvudmannen om vilka åtgärder som skall göras.</p>	Inom två veckor	Blanketten ”åtgärd diskriminering och kränkande behandling” lämnas till huvudmannen	Rektor/förskolechef

5. Huvudmannen klargör om utredningen har skett enligt arbetsgången och om åtgärderna är tillräckliga.	Direkt efter utredningen är avslutad	Blanketten ”uppföljning av åtgärd vid diskriminering och kränkande behandling”.	Huvudmannen
--	--------------------------------------	---	-------------

Bilaga 2

Utredning och anmälan av diskriminering/kränkande behandling (vid upprepad diskriminering/kränkande behandling kan åtgärdsprogram upprättas)

Anmält av:	
Mottaget av:	
Datum:	
Namn på utsatt person:	
Informerat vårdnadshavare, datum:	
Namn på person som sägs ha kränkt:	
Informerat vårdnadshavare, datum:	
Mottaget av:	

När, var och hur inträffade diskrimineringen/kränkningen:

--

I samtal med alla inblandade framkom i korthet detta:

--

Underskrift mottagare
styrelseordförande

Underskrift rektor

Underskrift

Åtgärd vid diskriminering/kränkande behandling

Ansvarig för ärendet:	
Utsatt person:	
Person som sägs ha kränk:	

Beskrivning av åtgärd:
(datum, samtal, med vem? annan åtgärd)

--

Informerat vårdnadshavare, datum:	
Datum för uppföljning:	

Underskrift mottagare
styrelseordförande

Underskrift rektor

Underskrift

Uppföljning av åtgärd vid kränkande behandling

Ansvarig för ärendet:	
Datum:	
Utsatt person:	
Person som sägs ha kränkt:	

Hur har åtgärden fungerat:

Hur ser situationen ut idag:

Vid behov av vidare uppföljning och ny åtgärd upprättas en ny åtgärdsplan.

Underskrift mottagare
styrelseordförande

Underskrift rektor

Underskrift

Bilaga 3

Överenskommelse med vårdnadshavare och elev

På Martinaskolan anser vi att föräldrar är vår viktigaste samarbetspartner runt våra barn.

Av oss som personal kan ni förvänta er att vi

- möter alla barn med hänsyn och respekt
- skapar trygghet och trivsel för barnen både inne och ute
- ger barnet stöd efter sitt behov
- uppmuntrar artighet, vänlighet och ett gott uppförande
- som vuxna är goda förebilder
- strävar efter att alla barn ska känna ”jag kan, jag vill, jag räcker till”
- är uppmärksam på mobbingtendenser
- samarbetar med föräldrar för att stötta eleven

Av dig som elev förväntar vi oss att du

- visar respekt, lyssnar och visar hänsyn mot barn och vuxna
- använder ett vårdat språk
- inte utsätter barn eller vuxna för obehag eller kränkande behandling
- passar tiden
- sköter egna arbetsuppgifter och läxor
- följer skolans regler och är rädd om skolans saker
- berättar för någon vuxen om du eller någon annan utsätts för kränkande behandling

Av dig som förälder förväntar vi oss att du

- samarbetar med personalen för att stötta ditt barn
- hjälper ditt barn att passa tiden
- ser till att ditt barn kommer utvilat till skolan
- ser till att ditt barn äter frukost för att orka med förmiddagen
- tar del av ditt barns skolvardag, läxor och information från skolan
- är uppmärksam på mobbingtendenser och att personal får veta om något barn utsätts för
- mobbing

Tillsammans gör vi vårt bästa för att alla på Martinaskolan ska trivas.

Skriv under och lämna till din lärare

Jag/vi har tagit del av ovanstående:

Datum:

Elevens namn

Elevens underskrift

Vårdnadshavares underskrift

Bilda 4 Bakgrund och definitioner

Så säger författningarna

Barns och elevers rätt till en trygg skolmiljö fri från kränkningar regleras utifrån en rad grundläggande dokument. Nedan beskrivs de mest centrala styrdokument (se även bilaga 1a och 1b för aktuella utdrag ur skollag och diskrimineringslag).

Barnkonventionen

FN:s konvention om barns rättigheter, barnkonventionen, handlar om barns rättigheter. Den ger en universell definition av vilka rättigheter som bör gälla för alla barn i hela världen. Konventionen är uppbyggd på och hålls samman i ett 50-tal artiklar, där bland annat 2: a artikeln slår fast att alla barn har samma rättigheter och lika värde. Inget barn får diskrimineras.

1990 var Sverige ett av de första länderna i världen som antog barnkonventionen. Detta avspeglas i Sveriges lagstiftning på olika sätt, bland annat i skollag och diskrimineringslag.

Skollagen och diskrimineringslagen

Skollagens (SL 2010:800) första kapitel 4§ klagör att "utbildningen [...] syftar till att [...] barn och elever ska inhämta och utveckla [både] **kunskaper och värden**. [...]

Samma kapitel 5§ förtydligar att "Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med [...] de **mänskliga rättigheterna** som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska **främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling**. [...]

I skollagens 5 kapitel 7, 8, 11 och 14 §§ framgår möjliga konsekvenser av kränkande behandling mellan elever genom disciplinära åtgärder för lärare och rektor att upprätthålla trygghet och studiero.

Skollagen kapitel 6 beskriver mer ingående hur skolan ska arbeta för att försäkra barn och elever en trygg skolmiljö, fri från just kränkningar. Tillsammans med diskrimineringslagens (2008:567) 1–3 kapitel bildar skollagens 6 kapitel den reglering som ska skydda elever från alla former av kränkningar (se bilaga 1a och 1b för aktuellt utdrag ur lagtexterna).

Lagstiftningarna reglerar bland annat huvudmannens skyldighet att se till att det vid skolenheterna bedrivs ett **aktivt, målinriktat arbete för att främja likabehandling samt motverka och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling**. Enligt regelverket ska Förskola & Grundskola som huvudman alltså se till att varje enskild skola planerar, genomför och dokumenterar aktiva åtgärder för att främja likabehandling och motverka trakasserier och diskriminering samt en plan för att på samma sätt motverka kränkande behandling. Planen mot kränkande behandling ska upprättas för ett år i taget i samverkan mellan elever och personal på skolan. Kartläggning av risker och brister ur såväl likabehandlings- som värdegrundssynpunkt på skolan och trygghetsenkäter/intervjuer ska ligga till grund för de åtgärder som planeras.

Av regleringen framgår också att personalen på skolan har **anmälningsplikt** vid kännedom om att en elev kan vara utsatt för kränkande behandling och att **förbud gäller för all personal att diskriminera och kränka elever**.

Anmälningsplikt innebär att personalen på skolan är skyldig att omgående anmäla till rektor om en elev upplevt kränkande behandling, trakasserier eller diskriminering. Rektor är i sin tur skyldig att anmäla uppgifterna till huvudmannen. Huvudmannen ansvarar för att uppgifterna därefter skyndsamt utreds och att åtgärder vidtas för att trygga situationen och se till att den inte uppstår igen. Förbudet mot diskriminering och kränkande behandling innebär att skolans personal under inga omständigheter får missgynna eller kränka en elev.

Brottsbalken

Strafflagarna i **brottsbalken** (BRB 1962:700) gäller även i skolan. I brottsbalken finns inte kränkande behandling som ett särskilt begrepp eller som brottsrubricering. Kränkande behandling utgör eller bidrar däremot ofta till brott, enligt brottsbalken inom ramen för andra rubriceringar, som till exempel misshandel, olaga hot, olaga tvång, ofredande, trakasserier, förtal/förolämpning, sexuellt ofredande samt hets mot folkgrupp.

Förordning om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling

Förordningen (2006:1083) om barn och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling 1–2 §§ reglerar att **eleverna ska delta** i upprättandet av planeringen av och i utvärderingen av de insatser och åtgärder som planeras och genomförs för att motverka kränkande behandling. Motsvarande krav på elevernas, och även personalens, delaktighet i arbetet vad gäller diskriminering och trakasserier finns i **diskrimineringslagens 3 kapitel 19 §**, där det framgår att utbildningsanordnaren ska samverka med eleverna och med de anställda i verksamheten i arbetet med aktiva åtgärder.

Läroplanen Lgr11

Av läroplanen (Lgr11) framgår att ” Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de

mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. [...] Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.” (1. Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden).

Målen inom *Normer och värden* i grundskolans läroplan (Lgr11 2.1) klargör att grundskolans mål är att varje elev:

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter
- respekterar andra människors egenvärde
- tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

För att eleverna ska nå målen ovan tydliggör läroplanen **att alla som arbetar i skolan** ska:

- medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen
- i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor
- aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper
- visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt

Läroplanen Lär 11 definierar även vad just **lärarna** i sin undervisning och sitt arbete med eleverna i övrigt ska göra för att eleverna ska nå målen ovan:

- klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet
- öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem
- uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling
- tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen

- samarbeta med hemmen i elevernas fostran och klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete.

Av kunskapsmålen (2.2 Kunskaper) i läroplanen beskrivs även att skolan ska ansvara för att eleverna efter genomgången grundskola:

- kan samspela i möten med andra människor utifrån kunskap om likheter och olikheter i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia
- har fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället.